

[Ole Espersen]

Helsinkiaftaler er bestemmelser herom, blev disse politiske forpligtelser nu så tydeliggjort, at fremskridt af faktisk karakter næsten må anses for at være uundgåelige.

Det pålægger vel også os selv en pligt til vurdering. Vi har en drøftelse i dag i Det Udenrigspolitiske Nævn om visumpligt i forhold til de østeuropæiske lande. Der er ikke nogen pligt til at ophæve visumpligten i kraft af CSCE-aftalerne, men vi synes, det er et område, hvor vi bestemt bør have øjnene åbne for, om vi dér kan være med til at lette vore borgeres rejser mellem landene.

Også på religionsfrihedens område skete der væsentlige fremskridt. En enkelt paragraf i de oprindelige Helsinkiaftaler blev erstattet af ganske udførlige bestemmelser.

I et Europa, der er splittet, men på den anden side præget af tætte familiære bånd mellem statsborgere på hver sin side af jerntæppet, er de nye bestemmelser om myndighedernes pligt til at tillade familiebesøg og til at svare på ansøgninger inden for bestemte korte tidsfrister utvivlsomt af væsentlig betydning.

Landene forpligter sig udtrykkelig til at beskytte enkeltpersoner mod enhver form for psykiatrisk eller medicinsk behandling, som krænker menneskerettighederne og de fundamentale frihedsrettigheder, og at tage effektive skridt til at forhindre og straffe dem, der har ansvaret for en sådan behandling.

Dette forbud sammen med det almindelige forbud mod tortur er væsentligt, bl.a. når man ser på den praksis, der har været i Sovjetunionen i en lang årrække, og som man tilsyneladende nu er ved at forlade.

Men selvfølgelig kan vi ikke nøjes med at se på Østlandene. Når jeg roste ministerens tale for lidt siden, var det ikke, fordi jeg syntes, der var noget forkert i den, bestemt ikke, og den koncentrerede sig om de væsentlige ting. Men jeg opfattede ikke en tilkendegivelse af, hvorvidt der også under drøftelserne i Wien eller i øvrigt var grundlag for at se på krænkelser af menneskerettighederne i de vestlige lande.

Jeg tænker naturligvis bl.a. på Tyrkiet. Der foregår dér krænkelser, som efter min opfattelse i høj grad kan sammenlignes med det, ministeren nævnte fra sit besøg i Prag. Ingen upartisk person er i øjeblikket i tvivl om, at sådan er det, at tortur fortsat forekommer, at øvrige krænkelser finder sted. Det må vi selvfølgelig også kritisere fra dansk side.

Det sidste siger jeg, fordi den væsentlige forudsætning for at få respekteret menneskerettighederne er, at de ikke – det ligger der heller ikke nogen anklage i – bruges som politiske instrumenter i landenes almindelige forsøg på at fremhæve sig selv og svække andre eller fremhæve alliancepartnere og svække andre alliancer. Der er desværre alt for mange eksempler på, at Vest alene kritiserer Øst og Øst alene Vest, uanset at mennesker lider under krænkelserne i begge verdener.

Desværre er der også utallige eksempler på, at lande, herunder stormagter, alt for ofte lader nationaløkonomiske hensyn gå forud for varetagelse af de menneskerettighedshensyn, som de ellers er så store eksponenter for på visse konferencer. Jeg synes, at vi her i landet sammen med en række andre lande, de nordiske lande, USA, har formået i en vis grad at sætte os herudover, bl.a. i relation til Sydafrika.

Med hensyn til mulighederne for overvågning og gennemførelse af rettighederne skal jeg ikke føje meget til i forhold til det, ministeren sagde. Det er klart, at man ikke er kommet langt nok. Man kom dog et stykke vej. Og for mange østeuropæiske lande, der er inde i en svær proces i øjeblikket, er der utvivlsomt tale om, at man kom ganske vidt.

Det er tilfredsstillende, og jeg er helt sikker på, at det, at man ikke nåede længere, vil kunne – vi kan i hvert fald håbe det – opvejes af de kommende møder i Paris, København og Moskva, at man dér vil kunne nå frem til mere konkrete muligheder for at også enkeltpersoner kan hævde deres rettigheder i forhold til CSCE-aftalerne.

Det tog tid at nå til enighed om en konference i Moskva. Jeg forstår godt, og jeg synes, det var klogt, at den danske regering stillede nogle garantier sammen med andre lande. Men jeg synes bestemt også, det var klogt, at man, efter at visse garantier var opnået, besluttede sig for at acceptere, at konferencen blev holdt i Sovjetunionen.

Det, der er sket allerede i Sovjetunionen og visse andre østeuropæiske lande, er noget, vi i høj grad har interesse i at støtte, og med de yderligere garantier for konferencen i Moskva er jeg ikke i tvivl om, at den møderække, vi står over for, vil kunne accentuere ikke blot interessen for menneskerettighederne, men også for disses beskyttelse. Men det forudsætter selvføl-